

TENEN SENTIT ELS MITES EN EL MÓN DEL SEGLE XXI?

Aquestes dues dissertacions, escrites per alumnes que actualment cursen el segon de batxillerat a l'Institut de Palamós, són fruit de la seva participació a l'Olimpíada Filosòfica de Catalunya 2020, que va celebrar-se a Barcelona el mes de febrer d'aquest mateix any. Les dissertacions intenten respondre la pregunta de si els mites tenen sentit en el món del segle XXI, atès que el tema central de l'Olimpíada va ser, precisament, el poder del mite.

Josep Saurina del Hoyo
Estudiant a l'Institut de Palamós

A l'Època clàssica els mites tenien un paper molt important, ja que formaven part de la religió i hi havia un gran univers mitològic, creat amb divinitats com Hera, Zeus, Hades, que intentava explicar l'origen i el funcionament del món. En aquella època, els mites s'utilitzaven per establir l'ordre de la societat i perquè no es qüestionessin els governants (qui dubtaria de la paraula d'un descendent de Zeus?). Però, si abans eren tan útils, tenen sentit els mites en el món del segle XXI? Per saber si el mite és necessari actualment, primer necessàriem saber si els mites segueixen vigents. Un mite és aquella creença que veiem com a certa o que simplement no posem en dubte. Per tant, el millor que podem fer per respondre la pregunta anterior és posar-ho en dubte tot.

Per una banda, trobem la ciència amb la qual intentem explicar el món actualment. Aquesta es basa en unes hipòtesis a les quals s'hi ha arribat a partir de la lògica i la raó, i que posteriorment s'han comprovat a partir de l'experimentació. Per tant, podem considerar els coneixements científics com a veritables, ja que han estat comprovats i raonats. Per una altra banda, tenim la societat, la qual s'organitza a través de la política. Tot i que sovint veiem les lleis com a certes i immutables, cada societat té les seves pròpies (si les lleis fossin úniques i veritables, no haurien de ser totes iguals?) Això és perquè, tal i com afirmaven els sofistes, les lleis són simple-

ment convencions humanes, que ens hem inventat nosaltres per poder funcionar com a societats. D'aquesta manera, podríem dir que les lleis mateixes són mites contemporanis. Yuval Noah Harari va defensar aquesta postura en el seu llibre *Sàpiens*, i ho va demostrar de la següent manera: "Un ordre natural és un ordre estable [...] pel contrari, un ordre imaginat es troba en perill de destruir-se, perquè depèn dels mites, i els mites desapareixen quan la gent deixa de creure en ells" (p. 130).

Ara que sabem quin és, potser, el mite més gran de l'actualitat (les lleis!), podem preguntar-nos si els mites són necessaris. La política i les lleis són la base de la societat. Gràcies a elles tenim un engranatge complex que gira coordinadament i permet que bilions de persones cooperin i convisquin. Si prescindíssim dels mites de la política, ens trobaríem en un món anàrquic, on tothom seria lliure de fer el que volgués i només es veuria condicionat per la seva moral. Tot i que moltes persones continuarien seguint algun codi moral més o menys compartit, sempre trobaríem aquells que s'aprofitarien de la situació i començarien a generar el caos, tornant així a l'estat natural on qui mana és el més fort. Per combatre això, aquells que es mantinguin fidels a la moralitat s'agruparien per defensar-se, però a l'ajuntar-se, necessitarien una organització, una jerarquia, i d'aquesta

manera tornarien a recaure en el mite de la política. Aquesta no només evita la creació del descontrol sinó que també ens permet relacionar-nos arreu del món, gràcies a un altre mite que serien els diners. Com que creiem que una xifra o un tros de paper té un valor, podem comerciar amb la Xina, EUA o Marroc. Això ho simplifica molt, ja que si no, hauríem d'anar transportant objectes i peces de valor per poder fer els intercanvis.

El mite de la política ens presenta molts avantatges, però com tot allò creat per l'home, no és perfecte. Quants cops s'ha deixat en llibertat un violador, un assassí o un estafador per falta de proves? Quantes vegades l'Estat ha negat l'ajut a aquells necessitats mentre enriqueix els poderosos? Estem d'acord que un mite és necessari per poder funcionar com a societat, però potser, l'actual, no és el mite que necessitem. Per organitzar un Estat hem recorregut a diversos mites, des de l'elecció divina dels monarques de l'edat mitjana, fins a una democràcia, però moltes vegades hem vist que els dirigents d'aquests acaben corrompent-se amb el poder i negligint les seves funcions. Possiblement el mite per organitzar-nos de manera ideal, o com a mínim quasi perfecta, encara ha d'arribar. Però el mite és necessari i no podem viure sense ell. L'antropòleg francès Georges Dumézil ja va dir "un poble sense mites estaria mort". I és que, sense els mites, encara no hauríem sortit de les coves.

Els mites sempre han estat, d'una forma o d'una altra, presents a la nostra societat, i aquesta també pot ser una de les proves que són necessaris. Alguns mites són millors que d'altres, ja que promouen més la igualtat i tracten millor als habitants, però encara no ha arribat, si aquest existeix, el mite que agradi a tothom. De moment ens hem de conformar amb els que tenim. Però, certament, no podem viure sense ells.

BIBLIOGRAFIA

DUMÉZIL, G., (1971) *El destino del guerrero*. México: Editorial Siglo XXI.

HARARI, Y. N., (2013) *Sàpiens. Una Breu Història De La Humanitat*. Barcelona: Edicions 62.

Núria Garcia Anglada

Estudiant a l'Institut de Palamós

Sovint quan apareix la paraula mite, ben aviat solem relacionar-la amb la mitologia grecoromana que tanta influència ha tingut al llarg de la història. Així doncs, pensem en el mite de Prometeu i el foc, dels treballs forçats de Sísif...

Però, relacionem els mites amb els aspectes quotidians de l'actualitat? O dit d'altra manera, tenen sentit i vigència els mites en el segle XXI?

Abans de desenvolupar aquesta qüestió, cal establir una definició de mite, i és aquí on m'adono de la dificultat de trobar una definició senzilla i funcional, que tot ho englobi i res no separi. Per tant, el més adequat en aquest context és referir-nos a mite com un relat memorable protagonitzat per personatges de caràcter diví o heroic.

Davant de la pregunta filosòfica formulada, descobreixo que hi ha dues grans posicions, i és que en un principi podem

considerar que el mite ja no roman vigent en els nostres dies donat que cada vegada més com a societat sentim que ens queden més lluny els mites. Aquesta posició va tenir el seu origen en el moviment de la Il·lustració, el segle XVIII, que va suposar el desenvolupament d'una societat capaç de pensar per si mateixa per assegurar la caiguda de l'Antic Règim i la posterior davallada dels mites i pensament tradicional. L'ús de la racionalitat, la raó, de pensar lliurement, ha provocat que progressivament es vagi perdent la identificació mitològica: ja no es fan referències a Zeus, Posidó o Afrodita en discursos i citacions. No temem Hades, el déu de l'inframón i dels morts.

Així doncs, les preocupacions que tenien els nostres avantpassats fa més de dos mil anys i la manera amb què intentaven explicar i entendre el món ha quedat totalment desfasada i ja no és aplicable als nostres problemes actuals.